

Forfatter: Fibiger, Mathilde

Titel: Udrag fra Clara Raphael

Citation: Fibiger, Mathilde: "Clara Raphael", i Fibiger, Mathilde: *Clara Raphael*, udg. af Lise Busk-Jensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 282.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-fibiger01-shoot-idm140403938538784/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Clara Raphael

steren er døende. Han vender atter hjem, denne gang for at tage afsked. Ved romanens slutning har han overtaget et præsteembede i Danmark; kærligheden til den døde søster forbliver han tro. Tiden fra Viggos første hjemkomst til Minonas død er juli 1839 til november 1840; i maj 1841 slår Viggo sig endeligt ned i Danmark. Romanen omspænder altså et par år. Handlingen er lagt et tiår tilbage i tiden i forhold til *Clara Raphael*, så Minona er nært forbundet med romantikkens følelsesmæssige opbrud, hvor Clara snarere var forbundet med 1840'ernes politiske opbrud.

De to søskende er ikke blevet adskilt ved et tilfælde. Barndomshistorien, som fortælles i et tilbageblik i første kapitel, er tværtimod et resultat af den romantiske kønsdualismes fremvækst. Børnenes far forlovede sig i sin studietid med en kvinde, hvis eneste mål var at blive frue i eget hus. Da husmodertilværelsen i det spartanske embedsmandshjem begyndte at trætte hende, udfyldte hun tiden med at beklage sig til sønnen over det usle liv, man bød hende. Det familieliv, Viggo voksede op i, var således socialt korrekt, men følelsesmæssigt tomt om ikke fordærvet. Da moderen ikke brød sig om den nyfødte Minona, engagerede faderen en dame fra omgangskredsen, den unge Helene, installerede hende i husets kvistværelser og overlod hende opdragelsen af datteren. Fra Helenes værelser udgik en ny ånd i huset; der kom orden og skønhed i husholdningen, kærlighed og blidhed i omgangsformerne. Faderen tilbragte al sin fritid hos hende, som snart også fik al hans kærlighed. Helenes kvistværelser blev *set Hjem i Husets* (s. 100).

Med denne klare distinktion mellem 'huset' og 'hjemmet' defineres samtidig romantikkens særlige 'intimsfæreliv' og den kvindeidentitet, som udgik herfra. 'Hjemmet' bliver noget følelsesmæssigt og æstetisk, en enestående kærlighed mellem ægtefæller og børn omgivet af interieurer, som kvinden skaber. Heroverfor står 'huset' som en økonomisk og juridisk kontrakt. Den spaltede familie rummer nu to syn på ægteskabet og to kvindetyper, som historisk set faktisk havde afløst hinanden ved overgangen fra 1700- til 1800-tallet. 'Huset' bygger på loven og bæres af børnenes biologiske mor, fru Aagesen; 'hjemmet' bygger på følelser og bæres af den selvvalgte stedmoder, Helene. Faderen har fravalgt den ældre ægteskabsform til fordel for den moderne. Udspaltningen af børnenes

barndomshjem på disse to ægteskabsformer, den traditionelle husholdning, som skulle tilfredsstille legemlige behov og fremskaffe legitime arvinger, og den romantiske intimsfære, som skulle tilfredsstille følelsesmæssige behov og skabe 'valgsægtskaber', svarer til periodens kønsdualisme. Pigen, Minona, identificerer sig med Helene og dennes (illegitime) kærlighed til faderen, hendes identitet udgår fra 'forældrenes' forening »saavel i levende Æmhed for dette yndige Barn [Minona selv], som i gjensidig Kjærlighed til hinandens; drengen, Viggo, identificerer sig derimod med legaliteten i den biologiske moders krav, hans identitet fundes i loven og »den ægteskabelige Eicndomsret» (s. 99). De biologiske forældres skilsmisse og tidlige død efterlader således børnene på kønsdualismens yderpositioner.

Mødet mellem Viggo og Minona bliver et sammenstød mellem disse kønsroller. »Hun havde Kjærligheden og Enthusiasmen paa sin Side – han havde Piigten og Retfærdighedsfølelsen paa sin» (s. 128). Viggo bebrejder faderen, at han ikke rettede sine følelser mod den kvinde, han var lovformeligt gift med, mens Minona bebrejder moderen, at det ikke lykkedes hende at vække faderens kærlighed og derved sønnens forståelse for faderen. »Jeg siger Dig Viggo – Du vilde forstaaet ham gjennem hende! Og saa vilde han kommet til at elske hende i dig» (s. 121). Minona beskriver her den trekantede følelsescirkulation mellem far, mor og barn, som var kernepunktet i den romantiske intimsfæres selvforståelse. Konfrontationen mellem de to værdisæt tilspidnes i Viggos og Minonas diskussion om kærlighedens begreb. Hvor Viggo i forlængelse af den kristne sjæl/legeme-dualisme adskiller kærligheden mellem mand og kvinde fra kærligheden til Gud, hævder Minona, at der kun er én kærlighed, at ægte kærlighed mellem mennesker er identisk med den guddommelige kærlighed.

Inden for hovedfortællingens ramme optager konfrontationen mellem disse to livssyn den største plads. Diskussionen antager teologiske dimensioner, på samme måde som Clara Raphaels emancipationsforestillinger fik en religiøs overbygning i revisionen af paradismyten. Minona fortsætter Claras afvisning af syndefaldet og helvede, hvorimod Viggo mener, at uden angsten for helvedes pinsler vil folk ikke holde sig på lovens grund. Disse teologiske re-